

Jelenségnaptár

2003. május (JD 2 452 761–2 452 791)

A bolygók láthatósága

Merkúr. 7-én alsó együttállásban van a Nappal. Ekkor a bolygó a Földről nézve átvonul a Nap előtt. A hónap második felében megfigyelhető észlelése a hajnali szürkületben, a keleti látóhatár közelében.

Vénusz. A hajnali szürkületben figyelhető meg, a keleti látóhatár fölött. Háromnegyed órával kel a Nap előtt. Fényessége $-3^m,9$, fázisa 0,9 körüli, növekedő.

Mars. Éjfél után kel. A hajnali égen látható a Capricornus csillagképben. A hó elején három, a végén négy órával kel a Nap előtt. Fényessége $-0^m,3$, átmérője $11''$, mindkettő gyorsan növekszik.

Jupiter. Az éjszaka első felében figyelhető meg a Cancer csillagképben. Éjfél után nyugszik. Fényessége $-2^m,0$, átmérője $36''$.

Szaturnusz. Az esti órákban látható a Bika, majd az Orion csillagképben. Késő este nyugszik. Fényessége $0^m,1$, átmérője $17''$.

Uránusz, Neptunusz. Éjfél után kelnek. Az Uránusz az Aquarius, a Neptunusz a Capricornus csillagképben látható, a hajnali égen.

Holdfázisok

01. 12:15 UT	újhold
09. 11:53 UT	első negyed
16. 03:36 UT	telehold
23. 00:31 UT	utolsó negyed
31. 04:20 UT	újhold

Május 2-án 18 órás holdsarló az esti égen!

Mira és SRA maximumok

02. RY Her	9,0	
07. S UMa	7,8	VA 11
08. z Cyg	5,2	VA 7
08. RR Per	9,2	
10. Y Per	10,5	
10. Y Cep	9,6	
11. R CMi	8,0	VA 13
11. R Sgr	7,3	VA 3
11. TY Cyg	9,5	VA 10
12. W CrB	8,5	VA 8
14. Y Vir	9,4	VA 16
17. X Gem	8,2	VA 3
17. S Oph	9,5	
19. V Boo	7,0	VA 9
21. R Aql	6,1	VA 2
24. R Boo	7,0	VA 14
24. V Tau	9,2	VA 15
28. S Sco	10,5	
29. Y And	9,2	VA 7
29. RW Peg	9,7	

Mély-ég ajánlat

Az M44–86 környéke (Coma–Virgo).

Beküldés: április 6-ig.

Az M49–61 környéke (Virgo). Beküldés: május 6-ig.

Felhívjuk tagjaink és az érdeklődők figyelmét, hogy a Műszaki Könyvruház megszűnt, de a helyette nyílt **Szakkönyvruházban** továbbra is kaphatók az MCSE kiadványai (a Meteor friss számai, évkönyvek, Amatőrcsillagászok kézikönyve stb.). A márciusban megnyílt **Szakkönyvruház címe: Budapest VI. ker., Nagymező u. 43.**

A hónap Messier-objektuma: az M98

A Coma Berenices csillagkép látványos galaxisa negatív vöröseltolódásáról híres: 125 km/s sebességgel közeledik felénk, ami $z = -0,0004$ értéknek felel meg. Vizuálisan 10,1 magnitúdós, a seds.org szerint 9,5x3,6 ívperces objektum, távolságát Tully 60 millió fényévre teszi. Tipusa SABab T2, mindenféle szempontból átmeneti galaxis. Különs jellegeket is mutat, az a és b galaxis-altípus jellegzetességeit is egyaránt magán viseli, magjának tipizálása pedig különösen érdekes.

A LINER galaxisok magvidékén olyan emissziót figyelhetünk meg, amelynek alapján ezek a galaxisok azok szempontból is aktivitást mutató, halvány Seyfert-galaxisoknak tekinthetők; gyakran találunk például aktivitást keltő fekete lyukat egy LINER közepén. Elvileg ezt jól meg lehet különböztetni azoktól a még kisebb abszolút fényességű galaxisoktól, amelyek magjában gyors csillagkeletkezés zajlik, és ennek fotoionizációs hatása kelt emissziós spektrumot (HII galaxisok). Az M98 azon kevés galaxisok egyike, amely mindkét fajta jellegzetességet magán viseli, így a magvidék viselkedésének vizsgálatában fontos szereplő lehet a jövőben.

A galaxis korongja vizuálisan spirális töredékeket, flokkulens jelleget mutat, egy halványan kirajzolódó gyűrű-féleséggel a korong sugarának mintegy felénél. Hidrogén II vonalon megfigyelve kitűnik, hogy a galaxis szinte teljes HII anyaga ebben a gyűrűben helyezkedik el – tovább nehezítve a tipizálás kérdését.

Negatív radiális sebessége is polémia-ra ad alkalmat. Egyes szerzők (pl. Holmberg) úgy vélik, hogy az M98 nem lehet a Virgo-halmaz tagja, mert akkor tekintélyes pozitív radiális sebessége lenne. A seds.org szerint viszont éppen a negatív vöröseltolódás mutatja, hogy az M98 a Virgo-halmazhoz tartozik. A Virgo-halmaz nagy tömege miatt elvileg meg tud tartani olyan galaxist is, amely a halmazhoz képest relatíve nagy sebességgel felénk mozog; így elvileg lehet benne olyan galaxis is, amely közeledik felénk, mégis halmaztag. Az M98 talán erre is jó példa.

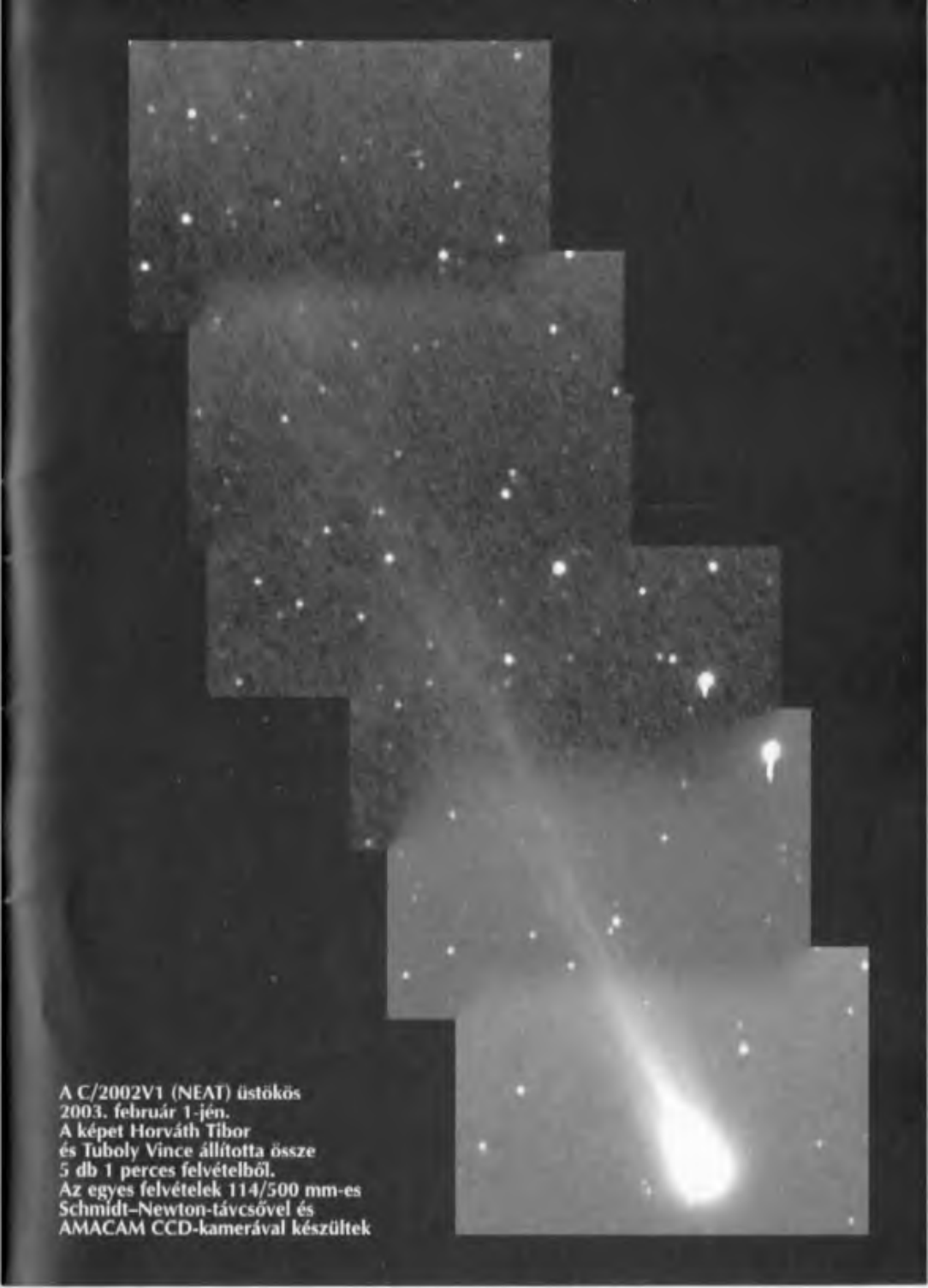

Az M98 a piszkés-tető 60 cm-es Schmidt-távcső felvételén (Kiss L., Sárneckzy K. és Barát É. felvétele)

Szabó M. Gyula

A hónap változója: az R Corona Borealis

Újra aktív a hírtelen elhalványodásairól ismert R CrB! Februárban elindult halványodása március elején lelassult 13 magnitúdú környékén, azaz több év után újra minimumba jutott a csillag. Április-május során az éjszaka közepén figyelhető meg a keleti égen. Viselkedése teljességgel előrejelezhetetlen, így folyamatos észlelése nagyon fontos! A következő oldalon látható térkép a VA 12-ből származik. (KsI)

A C/2002V1 (NEAT) üstökös
2003. február 1-jén.
A képet Horváth Tibor
és Tuboly Vince állította össze
5 db 1 perces felvétélből.
Az egyes felvételek 114/500 mm-es
Schmidt-Newton-távcsővel és
AMACAM CCD-kamerával készültek